

אמר האב: תנו שדה זו ומנה [או מנה] זו לפלוני בחובי! נזקקין לשלם לו, ואף אין מעמידין אפוטרופוס, שיחקור: שמא אף שאמר האב "תנו", כבר פרעו, אלא ששכח. שכיון שייחד האב שדה זו ומנה זו, ודאי ברור לו לאב שלא פרע, ואין לחשוש לכלום.

אבל אמר האב: תנו שדה סתם ומנה סתם לפלוני בחובי! נזקקין ומעמידין אפוטרופוס, שחוששים שמא כבר פרעו האב בפני עדים או כתב לו שובר, ועכשיו שכח, ולפיכך מעמידין אפוטרופוס כדי שיחקור הדבר. ורש"י פירש: שמעמידין אפוטרופוס כדי שיברור ליתומים חלק יפה, ולהגבות לבעל חוב מן הזיבורית.

אמרי נהרדעי לחלוק על רבא: בכולהו ואפילו מנה זו ושדה זו נזקקין ומעמידין אפוטרופוס, לבר [חזין] מנמצאת ליתומים

נזקקים לנכסיהם אפילו בשבועה, התם נמי — בבעל חוב שבא ליפרע מנכסי החייב לו שלא בפניו — ניהוש לפרעון, ונחשוש שיש בידו שובר⁽²³⁾ המעיד על הפרעון, ומדוע אמר רבא בשם רב נחמן, שבשבועה הוא נפרע שלא בפניו.

ומשנינן: אמר ליה רבא לרב הונא בריה דרב יהושע: התם בבא בעל חוב ליפרע שלא בפניו, שאמרנו שנפרע ולא חוששים לפרעון ושובר, כדאמרינן טעמא: שלא יהא כל אחד נוטל מעותיו של חבירו בהלואה, והולך ויושב לו במדינת הים [ואתה נועל דלת בפני לווין — גמ' כתובות פח].

אמר רבא, הלכתא: אין נזקקין לנכסי יתומים קטנים, אלא כשחייב מודה או שמתה ומית בשמתיה, משום שחוששים לשובר. ואם אמר האב קודם מיתתו: תנו לפלוני בתשלום חובי! נזקקין, שזהו חייב מודה.

וביאר השפת אמת שהרי יש מחלוקת אם כותבים שובר או לא, ורב הונא סובר שלא כותבים שובר וממילא אין כזה חשש אלא רק חשש צררי, ועל החשש הקטן של צררי הבין רב הונא שמועיל הטעם שלא יהא כל אחד וכו'. אך לרבא שאומר שאין גובים מיתומים משום שובר והיינו שפוסק שכותבים שובר, וזה חשש גדול מאד ועל זה הבין רב הונא שלא יועיל הטעם שלא יהא כל אחד וכו'.

ובעיקר קושיית התוספות כתב השפת אמת שברש"י בע"א משמע שכל החשש צררי הוא רק שבשעת מיתה נתן הלואה צררי למלוה, ואם כן, בלוה שהלך למדינת הים שלא היה כאן בשעת מיתה אין חשש צררי ורק לרבא קשה משום חשש שובר.

23. הקשו התוספות, הרי גם לרב הונא קשה הקושיא איך גובים שלא בפני בעל חוב והרי יש חשש צררי? ותירצו התוספות, שבזה הבין רב הונא שיש את הסברא שלא יהא כל אחד נוטל מעותיו של חבירו והולך ויושב לו במדינת הים, ורק על הטעם של רבא משום שובר הוקשה לו שיש לחשוש בגביה שלא בפניו.

ותמה השפת אמת שהרי רב הונא סובר שחשש צררי הוא חשש יותר גדול מחשש שובר, שהרי לדעתו הטעם שאין גובים מהיתומים הוא מחשש צררי ולא משום חשש שובר, ואם כן, מה הסברא לומר שעל צררי שזה חשש יותר גדול הדין שלא חוששים ומשום שלא יהא כל אחד וכו' ואילו על שובר הוקשה לו שלא יועיל טעם זה.